Batologische notities 1

door

A. VAN DE BEEK (Raamsdonksveer)

Het onderzoek naar de Nederlandse bramenflora vordert gestaag. Hoewel de verspreiding van de meeste soorten nog niet volledig bekend is, zijn er ook geen uitgesproken witte vlekken meer. Twee zomerexcursies in Noord-Brabant en een jaar eigen onderzoek hebben ook deze provincie als een gebied met een eigen karakteristieke bramenflora doen ontdekken.

In de komende tijd wil ik in Gorteria de belangrijkste ontdekkingen, waaronder enkele nieuw te publiceren soorten, weergeven.

1. **Rubus planus** Beek, nov.spec., *fig. 1.*

Holotypus: Herb. A. van de Beek nr. A 997 in het Rijksherbarium te Leiden (L; isotypus: U), verzameld 26.VI. 1979 in het Liesbosch bij Breda.
Serie: *Nitidi* Lees. Regionale soort (niveau C).

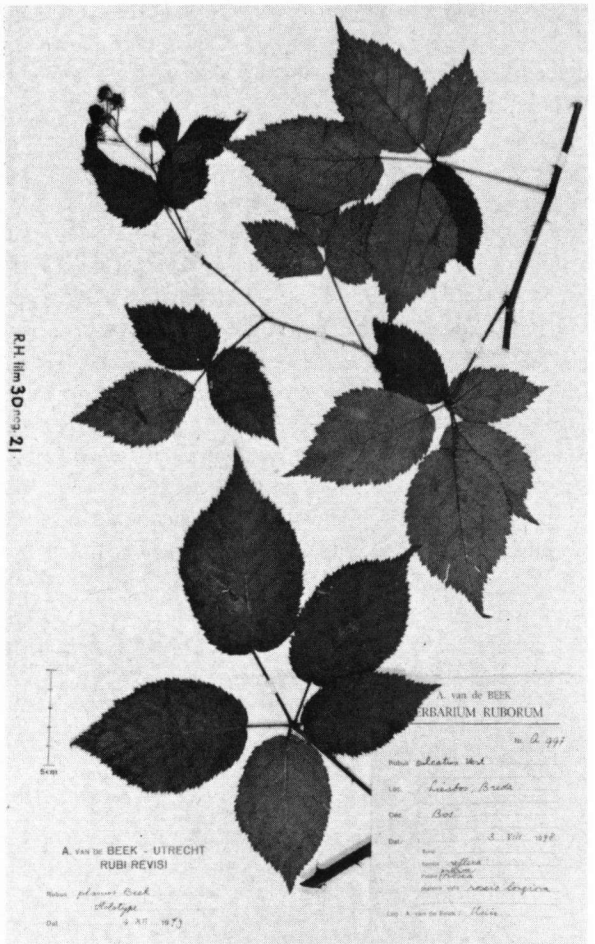

Fig. 1. Het type-exemplaar van *Rubus planus* Beek.

Turio arcuatus angulatus faciebus planis vel leviter convexis, glaber aprice fusco-purpureus, aculeis 3 - 10 per internodium e basi late reflexis. Stipulae linealis vel filiformes. Petiolus appresse pilosus aculeis falcatis satis tenuibus 2 - 10. Folia obscure viridia 5-nata utrinque glabrescentia acutissime et irregulariter aliquid periodice serrata vel saepe biserrata dentibus rectis. Foliola infima subsessilia vel mediocriter (ad 4 mm) petiolata. Foliolum terminale petiolulo ± duplo longius ellipticum basi leviter cordatum sensim et longissime acuminatum.

Ramus florifer angulatus glaber vel sparsim pilosus aculeis sparsis tenuibus reflexis vel leviter curvatis. Folia plerumque 3-nata sicut turionis pilosa serrataque. Foliolum terminale rhombeum. Inflorescentia pauciflora racemosa ramulis lateralibus ascendentibus leviter appresse pilosa fere inermis. Sepala patula vel reflexa viridia albo-marginata vel viridi-cinerea pilosa. Petala ovata vel elliptica mediocria albida vel pallide rosea.

Receptaculum parce pilosum. Stamina stylis viridi-lutescentibus longiora. Germina glabra. Jun. - Jul.
O e c.: In silvarum marginibus et sepibus in solo lutoso.
A r.: Neerlandia, in regione Bredae.

Bladloot boogvormig, kantig, met vlakke of iets convexe zijden, in de zon roodbruin, kaal; per stengellid met 3 - 10 teruggerichte stekels, met een brede voet. Steunblaadjes lijn- tot draadvormig. Bladsteel dun aanliggend behaard, met 2 - 10 vrij zwakke, kromme stekels. Bladen donkergroen, 5-tallig, beiderzijds vrijwel kaal, zeer scherp, onregelmatig, vaak dubbel, iets periodisch gezaagd, met rechte tanden. Onderste zijblaadjes zittend tot matig lang (tot 4 mm) gesteeld. Topblaadjes elliptisch, ongeveer 2 × zo lang als zijn steeltje, met een zwak hartvormige voet en geleidelijk zeer lang toegespitste top.
Bloeitak kantig, kaal of verspreid behaard, met verspreide, zwakke, teruggerichte of iets gebogen stekels. Bladen vrijwel steeds 3-tallig, behaard en gezaagd als die van de bladloot. Topblaadje ruitvormig. Bloeiwijze weinigbloemig, trosvormig, met opstijgende zijtakjes, zwak aanliggend behaard, vrijwel onbestekeld. Kelkbladen afstaand of teruggeslagen, groen met witte rand of geheel grijsgroen behaard. Kroonbladen middelgroot, eirond tot elliptisch, bleekrose of vrijwel wit. Bloembodem met enkele haren. Meeldraden langer dan de groengele stijlen. Vruchtbeginsels kaal. Bloeitijd: Juni, begin juli.
O e c.: Bosranden en hagen op leemhoudende grond.
A r.: Nederland; zeer algemeen in de wijdere omgeving van Breda: Liesbosch, Mastbosch, Ulvenhoutsche bos, Prinsenbosch, Dorst, Terheijden.

Aanvankelijk werd deze soort voor *R. bertramii* Braun gehouden, die echter van *R. planus* verschilt door: een meer rechtopstaande habitus; het breed eironde, plotseling toegespitste topblaadje; een gewoonlijk verlengde bloeiwijze met kromme stekels en een meestal kale bloembodem. In bladvorm doet de nieuwe soort denken aan *R. libertianus* Whe. ex Lej. Van deze laatste soort en van *R. sulcatus* Vest verschilt *R. planus* door de minder hoogopgaande, vlakke bladloot, de weinigbloemige bloeiwijze en de kleinere bloemen. *R. fruticosus* L. verschilt van *R. planus* door het kort toegespitste, gewoonlijk bredere topblaadje en de korte meeldraden; *R. opacus* Focke door de veel forsere bestekeling.

2. **Rubus laetus** Beek, nov.spec., *fig. 2, 3.*

Holotypus: Herb. A. van de Beek nr. A 953 in het Rijksherbarium te Leiden (L; isotypus: U), verzameld 20.VII.1975 bij Almelo.
Serie: *Semisuberecti* Focke. (Matig) wijd verspreide soort (niveau B).

Turio validus alte arcuatus vel scandens angulatus faciebus planis viridis vel in aprice rubro maculatus aculeis satis crebris compressis reflexis basi paulo dilatata sensim attenuatis. Stipulae magnae lineario-lanceolatae. Petiolus parce appresse pilosus aculeis 10 - 20 falcatis lutescentibus. Folia maiora 5-nata laete viridia supra sparsissime appresse pilosa subtus pilis brevibus pectinatis irregulariter acutiuscule paulo periodice biserrata, nonnumquam dentibus principalibus refractis. Foliola infima breviter petiolulata. Foliolum

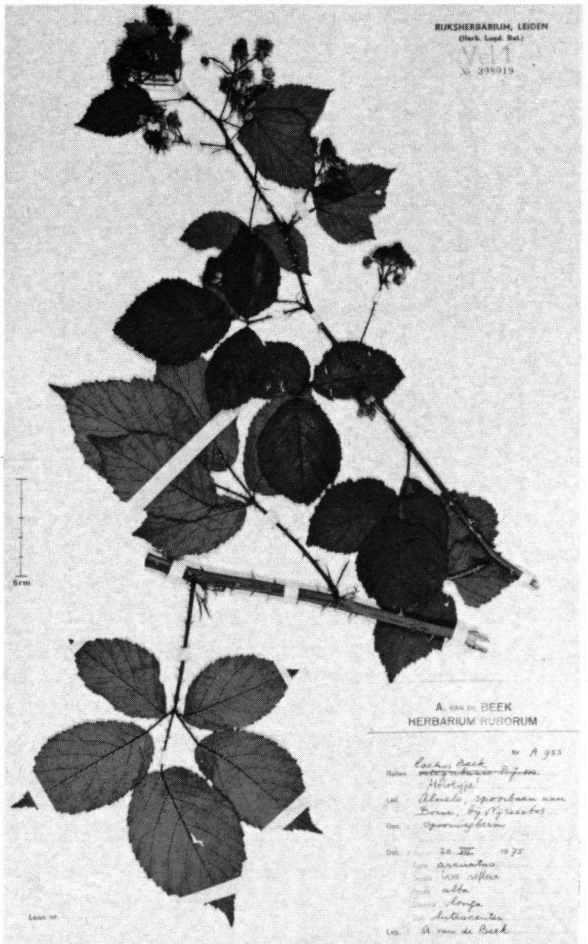

Fig. 2. Het type-exemplaar van *Rubus laetus* Beek.

terminale ovato-ellipticum vel rhombeum basi rotundata vel emarginata satis longe acuminatum.

Ramus florifer angulatus fere glaber aculeis subsparsis brevibus falcatis. Folia 3 - 5-nata supra sparsim appresse pilosa subtus pilis brevibus pectinatis irregulariter mediocriter ad grossissime serrata. Inflorescentia composite racemosa brevis vel elongata ad apicem foliosa parum appresse pilosa aculeis crebris validioribus lutescentibus reflexis, ramis lateralibus patulo-ascendentibus apicem versus divisis 1 - 4-floris, pedicellis viridibus vel paulo cinereis appresse pilosis aculeis crebris. Sepala patula vel laxe reflexa viridia vel cinereo-viridia albo-marginata. Petala anguste ovato-elliptica alba. Receptaculum pilosum. Stamina stylis luteo-viridibus longiora. Germina glabra. Jul.

O e c.: In sepibus et nemoribus praesertim locis nudis solo lutoso.

A r.: Neerlandia; secundum H. Vannerom (Diest) praeterea in Belgia et Gallia boreali.

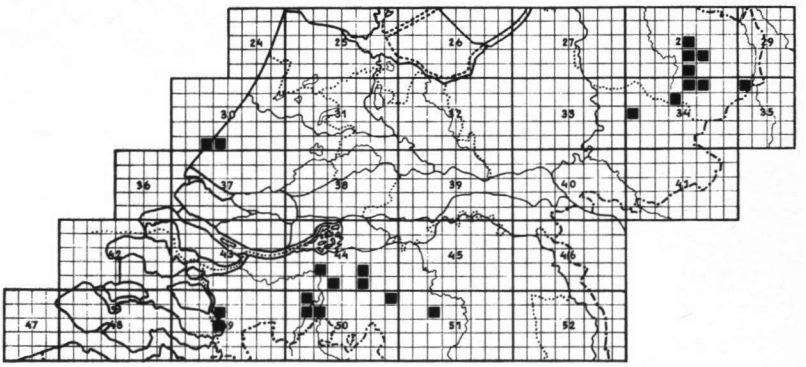

Fig. 3. De verspreiding van *Rubus laetus* Beek in Nederland.

Bladloot fors, hoog boogvormig of klimmend, kantig, met vlakke zijden, groen of in de zon rood gevlekt, kaal, met matig talrijke, afgeplatte, teruggerichte stekels met weinig verbrede voet, geleidelijk naar de top versmald. Steunblaadjes groot, lijn-lancetvormig. Bladsteel dun aanliggend behaard, met 10 - 20 gebogen geelachtige stekels. Bladen vrij groot, 5-tallig, heldergroen, aan de bovenzijde zeer verspreid aanliggend behaard, aan de onderzijde met korte kamharen, onregelmatig, vrij scherp, dubbel, iets periodisch gezaagd, soms met iets naar buiten gerichte hoofdtanden. Onderste zijblaadjes kort gesteeld. Topblaadje eirond-elliptisch of ruitvormig, met afgeronde of uitgerande voet en vrij lang toegespitste top.

Bloeitak kantig, vrijwel kaal, met weinig, korte, kromme stekels. Bladen 3 - 5-tallig, aan de bovenzijde verspreid aanliggend behaard, aan de onderzijde met korte kamharen, onregelmatig, matig tot zeer grof gezaagd. Bloeiwijze samengesteld trosvormig, kort of verlengd, tot boven aan toe bebladerd, weinig, aanliggend behaard, met talrijke vrij forse, teruggerichte, geelachtige stekels. Zijtakjes schuin opstaand, naar de top gedeeld, 1 - 4-bloemig. Bloemsteeltjes groen of iets grijs, aanliggend behaard, dicht bestekeld. Kelkslippen afstaand of los teruggeslagen, groen of grijsgroen, met witte rand. Kroonbladen smal eirond-elliptisch, wit. Bloembodem behaard. Meeldraden langer dan de geelgroene stijlen. Vruchtbeginsels kaal. Bloeitijd: Juli.

O e c.: Bossen, kapvlakten en hagen op leemhoudende grond.

N e d.: Vrij veel in het noorden van het Subcentr. en Kemp.distr.; ook bij 's-Gravenhage; zie *fig. 3.*

A r.: Nederland; volgens H. Vannerom (Diest) ook in West-België en Noord-Frankrijk.

Aanvankelijk werd deze soort voor een vorm van *R. opacus* Focke gehouden. Er zijn echter een aantal opvallende verschilpunten: stekels van de bladloot geleidelijk versmald, die in de bloeiwijze teruggericht; bij *R. opacus* resp. uit brede voet plotseling versmald en krom; bladen heldergroen en niet mat; topblaadje smaller dan bij *R. opacus* en niet duidelijk hartvormig; meeldraden langer dan bij *R. opacus* en bloemsteeltjes dichter bestekeld. Van *R. divaricatus* P.J.M. is *R. laetus* onmiddellijk te onderscheiden door de niet plotseling gekromde stekels in de bloeiwijze. Van *R. integribasis*

P.J.M. verschilt deze nieuwe soort door de meer gedrongen, dichtbestekelde bloeiwijze, de min of meer afstaande kelken en de kort gesteelde onderste zijblaadjes. *R. nitidiformis* Sudre heeft een omgekeerd eirond, grof, bijna ingesneden gezaagd topblaadje en een brede, weinig doorbladerde bloeiwijze. *R. platyacanthus* M. et L. heeft een behaarde bladloot en duidelijk gesteelde onderste zijblaadjes.

Batological notes 1

Two new species, viz. *R. planus* Beek and *R. laetus* Beek, are described. Comments on the differences between each species and some related ones are given.